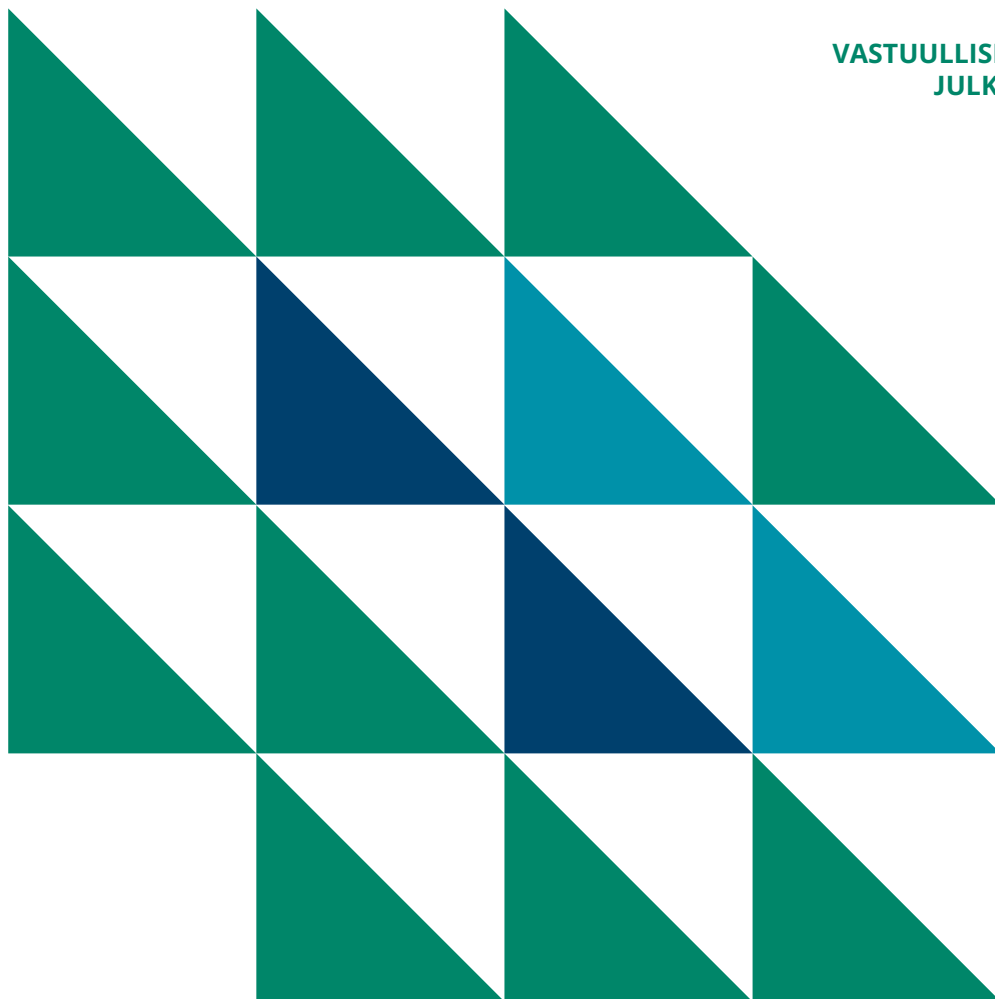

VASTUULLISEN TIETEEN
JULKAISUSARJA
10:2024

HYVÄN TIETOPOHJAN KRITEREITÄ

VASTUULLISEN TIETEEN JULKAISUSARJA

Vastuullisen tieteen julkaisusarjassa julkaistaan julistuksia, linjauksia, selvityksiä, suosituksia ja muita asiakirjoja, jotka liittyvät tieteen ja tutkimuksen avoimuuteen, vastuullisuuteen, saavutettavuuteen, tiedeviestintään sekä tieteen ja yhteiskunnan vuorovaikutukseen. Julkaisusarja ei ole tieteellinen vertaisarvioitu julkaisu. Julkaisusarjaa julkaisevat Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta ja Tieteellisten seurain valtuuskunta.

Hyvän tietopohjan kriteereitä

Vastuullisen tieteen julkaisusarja 10:2024

6. vuosikerta

TEKIJÄ: Avoimen tieteen koordinaatio, Tieteellisten seurain valtuuskunta

JULKAISIJA: Tiedonjulkistamisen neuvottelukunta
ja Tieteellisten seurain valtuuskunta

Helsinki, 2024

ISSN: 2670-062X

ISBN: 978-952-5995-99-2

DOI: <https://doi.org/10.23847/tsv.982>

Tämä teos on lisensoitu Creative Commons Nimeä 4.0 Kansainvälinen -lisenssillä.
Tarkastele lisenssiä osoitteessa <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.fi>.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ	4
MUISTILISTA HYVÄN TIETOPOHJAN KRITEREISTÄ	5
JOHDANTO	6
HYVÄN TIETOPOHJAN KRITEREITÄ	9
LÄHTEET	13
TEKIJÄ- JA YHTEYSTIEDOT	15

TIIVISTELMÄ

YHTEISKUNNAN LUOTTAMUS tutkittuun tietoon nojaa vahvasti hyvien tutkimuskäytäntöjen noudattamiseen. Tutkimustietoa hyödynnetään yhteiskunnallisen päätöksentekoprosessin eri vaiheissa. Tutkitulla tiedolla voidaan taustoittaa hallituksen esitysten tavoitteita ja perustella toimenpiteiden merkitystä tavoitteiden saavuttamiseksi. Yhteiskunnallisen päätöksenteon luotettavuus perustuu päätöksenteon asianmukaisuuteen ja riippumattomuuteen. Lainvalmistelussa ja yhteiskunnallisessa päätöksenteossa käytetyn tietopohjan monipuolisuus ja dokumentointi lisäävät prosessin avoimuutta ja mahdollistavat päätösten arvioitavuutta. Tieteellistä tutkimusta tekevissä organisaatioissa tutkijoita ohjaavat hyvät tieteelliset käytännöt, jotka osaltaan tukevat toimintakulttuurin avoimuutta. Tämä dokumentti on Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallisen koordinaation suositus, joka toimii täydentävänä ohjeistuksena toimintakulttuurin avoimuuden linjaukselle. Suositus on suunnattu eritoten lainvalmistelijoille ja siihen on koottu parhaita käytäntöjä hyvän tietopohjan koostamisesta pohjautuen vastuullisen tieteen periaatteisiin. Suosituksen keskeisenä tarkoituksena on toimia täydentävänä ohjeena Hallituksen esitysten laatimisohjeelle.

Avainsanat: avoin toimintakulttuuri, avoin hallinto, HTK, lainvalmistelu, hallituksen esitys, tiedevälittäminen

MUISTILISTA HYVÄN TIETOPOHJAN KRITEREISTÄ

1. TIETEELLISEN TIETOPOHJAN TASAPUOLISUUS

- Luo tietopohja hyvää tieteellistä käytäntöä noudattaen.
- Varmista, että tietopohja perustuu luotettaviin analyysihin sekä avoimesti ja rehellisesti raportoituihin tutkimustuloksiin.
- Huomioi tietopohjassa tuorein tutkimustieto, kuin myös eri tieteenalojen ja tieteidenvälisen tutkimuksen näkökulmat ja niiden tuottamat tulokset.
- Hyödynnä tietopohjan teossa korkeatasoisia tieteellisiä tietokantoja ja kehitä tiedonhakutaitojasi.

2. TIETEELLISEN TIETOPOHJAN KOOSTAMINEN

- Dokumentoi huolella tietopohjassa käyttämäsi kirjalliset ja henkilölähteet.
- Kuvaa monimutkainen aihe ilmiökartan avulla. Tuo myös esiin, mistä tietoa ei vielä ole saatavilla.
- Osallistu Suomalaisen tiedeakatemian tiedesparraukseen.
- Jos hyödynnät koostamisprosessissa tekoälyä, kerro, mitä tekoälyohjelmia olet käyttänyt ja miten.

3. LÄHDEVIITTAUSTEN DOKUMENTOINTI

- Tee lähdeviitteet asianmukaisesti ja yhdenmukaisesti.
- Erottele viittauksissa selkeästi tieteellinen tieto ja asiantuntijatieto toisistaan.
- Viittaa aina mahdollisuuksien mukaan alkuperäiseen lähteeseen.

4. LÄHDEAINEISTON SAATAVUUS

- Hyödynnä tietopohjan koostamisessa avoimesti saatavilla olevia tieteellisiä artikkeleita ja muita aineistoja, mikäli niitä on aihepiiristä saatavilla.
- Hyödynnä myös tiedejatutkimus.fi-portaalia, josta löytyvät kotimaisten tutkimusorganisaatioiden tuottamat julkaisut ja aineistot.
- Pyri varmistamaan aineistoon viitatessasi, että viite johtaa alkuperäisen tiedonlähteen pitkäaikaiseen säilytyspaikkaan (ei esim. tiedotusluontoiselle verkkosivulle).

JOHDANTO

TÄMÄ DOKUMENTTI ON Avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallisen koordinaation (AVOTT) suositus, joka toimii täydentävänä ohjeistuksena toimintakulttuurin avoimuuden linjaukselle. Dokumentin on työstänyt AVOTT:n Vuorovaikutus päättäjiin ja avoin hallinto -työryhmä, jonka asiantuntijat työskentelevät tutkimusorganisaatioiden ja hallinnon tietotuen ja avoimen tieteen tuen sekä tutkimuksen tehtävissä. Lisäksi dokumentti on ollut kommentoitavana Suomalaisen tiedeakatemian tiede neuvontahankkeen (ent. SOFI) asiantuntijoilla.

Hyvän tietopohjan kriteereitä -ohje on tarkoitettu eritoten lainvalmistelijoille ja muille ministeriöissä työskenteleville toimijoille. Dokumenttiin on koottu parhaita käytäntöjä hyvän tietopohjan koostamisesta. Parhaiden käytäntöjen taustalla ovat maailmanlaajuisesti käytössä oleva *Tutkimuseetiikan eurooppalaiset käytännöt ja ohjeistus* (Allea 2023) sekä kansallinen ohjeistus *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa* (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023).

Koska käytännöt ammentavat etupäässä vastuullisen tieteen periaatteista, tämä kooste hyvän tietopohjan kriteereistä on rajattu ohjeistamaan tutkittua tietoa hyödyntäviä lainsäädännön hankkeita. Merkittävä osa lainvalmistelusta ja lain säätämisestä tuodaan vireille eduskuntaan hallituksen esitysten muodossa. Tutkitulla tiedolla voidaan taustoittaa hallituksen esitysten tavoitteita ja perustella toimenpiteiden merkitystä tavoitteiden saavuttamiseksi (Jukka et al. 2022, s. 8). Hyvän lainvalmistelun periaatteet on koostettu oikeusministeriön laatimaan *Hallituksen esitysten laatimisohjeeseen* (HELO-opas). HELO-opas antaa yleisluontoiset ohjeet ”tiivien, mutta eduskunnan päätöksenteon, lain tulkinnan ja soveltamisen sekä yhteiskunnallisen keskustelun ja tutkimuksen kannalta riittävät tiedot sisältävien hallituksen esitysten laatimiseksi.” (HELO-opas: helo.finlex.fi).

Tämä suositus hyvän tietopohjan kriteereistä liittyy erityisesti HELO-oppaan lukuun II Hallituksen esitysten laatimisohjeet. Luvussa II ohjeistetaan lainvalmistelijaa seuraavasti: ”Hallituksen esityksestä on käytävä ilmi, että se on laadittu hyvää tietopohjaa käyttäen”. *Hyvän tietopohjan kriteereitä* -ohje pyrkii tarkentamaan hyvän tietopohjan koostamisen kriteereitä, toisin sanoen, dokumentin keskeisenä tarkoituksena on toimia täydentävänä ohjeena HELO-oppaalle.

TIEDOLLA JOHTAMINEN JA AVOIN TOIMINTAKULTTUURI HALLITUSOHJELMASSA

Tiedolla johtamisen tavoitteena on tietoon perustuva päätöksenteko ja tiedon hyödyntäminen toiminnan ja kehittämisen tueksi

sekä näiden prosessien mahdollistaminen. Tutkittuun tietoon pohjautuvassa päätöksenteossa tiedolla johtamisen tavoitteina ovat esimerkiksi datan laadun ja käytettävyyden varmistaminen. Data kattaa tässä toiminnassa sekä tieteellisissä prosesseissa tuotetun tutkimukseen pohjautuvan kirjallisen ja suullisesti välitettävän tiedon että esimerkiksi numeerisen seurantatiedon, jolla lähtötilannetta ja toimenpiteiden vaikutuksia voidaan tarkastella.

Vuoden 2023 Vahva ja välittävä Suomi -hallitusohjelmassa hallitus on eksplisiittisesti kirjannut sitoutuvansa edistämään avointa hallintoa: ”Hallitus edistää toimivaa ja avointa hallintoa, jossa panostetaan jatkuvuuteen ja johdonmukaisiin toimintatapoihin”. Lisäksi yhteiskunnallisesta päätöksenteosta todetaan seuraavaa: ”Hallitus hyödyntää yhteiskunnallisia tietovarantoja ja tutkittua tietoa aktiivisesti päätöksenteossaan, jotta rajalliset resurssit voidaan kohdistaa vaikuttaviin toimenpiteisiin”.

HYVÄN TIETEELLISEN KÄYTÄNNÖN OHJEISTUKSISTA

Hyvän tieteellisen käytännön ja tutkimuseettikan noudattaminen on keskeistä tutkimuksen ja sen tuottamien tulosten luotettavuuden kannalta. Euroopan tasolla hyvää tutkimuskäytäntöä ohjaa *The European Code of Conduct for Research Integrity*, suomeksi Tutkimuseettikan eurooppalaiset käytännöt ja ohjeistus. Ohjeistuksen on tuottanut All European Academies ja tästä syystä siitä käytetään myös nimeä Allea-ohjeistus. Allea-ohjeistuksen suomenkielinen versio on vuodelta 2020 ja ohjeistuksen viimeisin versio on englanninkielinen päivitys vuodelta 2023. Allea-ohjeistuksen mukaan hyviin tutkimuskäytäntöihin kuuluu täsmällisyys, avoimuus ja vilpittömyys tutkimustulosten tulkinnessa. Kaikki tutkimus on dokumentoitava huolellisesti ja tutkimusaineistot tulee saattaa avoimesti käytettäviksi, mahdolliset käyttörajoitukset huomioiden (Allea 2020, s. 7). Tutkimusaineistoihin tulee viitata asianmukaisesti ja tutkimustuloksia julkaistaessa oletusten vastaisia tutkimustuloksia tulee pitää yhtä julkaisukelpoisina kuin oletusten mukaisia tuloksia (Allea 2020, s. 8).

Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (TENK) julkaisema *Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsittely Suomessa 2023*, eli nk. HTK-ohje, nojaa eettiseen itsesääntelyyn. Näin ollen HTK-ohje toimii kansallisena yleisohjeistuksena, jota organisaatiot sitoutuvat noudattamaan. HTK-ohje perustuu kansainväliseen toimintaperiaatteeseen ollen linjassa Allea-ohjeistuksen kanssa.

HTK-ohjeessa painotetaan tieteellisen työn huolellista dokumentointia avoimen tieteen periaatteita noudattaen. Aiempi tutkimustieto tulee huomioida jo suunnitteluvaiheessa ja muiden tekemiin julkaisuihin on viitattava asianmukaisesti. Puutteellinen viittaaminen aiempiin tutkimustuloksiin ja tutkimusaineistojen puutteellinen dokumentointi ovat piittaamattomuutta hyvästä

tieteellisestä käytännöstä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, s. 13 & 18).

Avoimen tieteen toimijoina haluamme edistää tutkitun tiedon hakemista, löytämistä, arvioimista ja johdonmukaista käyttöä päätöksenteon tukena ja osana avointa hallintoa. Tutkitun tiedon hakeminen ja aktiivinen hyödyntäminen yhteiskunnallisessa päätöksenteossa edellyttää ymmärrystä hyvän tieteellisen käytännön perusteista.

Seuraavissa neljässä luvussa kuvataan hyvän tieteellisen käytännön ohjeistusten keskeisten näkökulmien kautta mistä hyvän tietopohjan kriteerit koostuvat.

HYVÄN TIETOPOHJAN KRITEREITÄ

1. TIETEELLISEN TIETOPOHJAN TASAPUOLISUUS

Tasapuolinen tieteellinen tietopohja nojaa hyvän tieteellisen käytännön perusperiaatteisiin: Tietopohja perustuu luotettavasti tehtyihin analyysiin, avoimesti sekä puolueettomasti ja oikeudenmukaisesti koottuihin, raportoituihin ja viestittyihin tutkimustuloksiin (vrt. Allea 2020, s. 6; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, s. 12). Tietopohjassa otetaan huomioon uusin, eri menetelmin ja lähestymistavoin tuotettu tutkimustieto osoittaen samalla arvostusta tieteellisen toiminnan eri osapuolia kohtaan. Käytännössä tämä tarkoittaa tasapuolista viittaamista eri tutkimuksiin ja eri suuntaisten tutkimustulosten huomioimista (Allea 2020, s. 6). Johtopäätösten kannalta tärkeiden tutkimustulosten pois jättäminen, tai tieteellisesti perusteeton tulosten valikointi ovat tutkimustulosten vääristelyä (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2020, s. 17). Tutkimustulosten merkitystä ja vaikutuksia arvioidaan vastuullisesti ja realistisesti, eikä esimerkiksi tulosten sovellettavuutta liioitella. (Allea 2020, s. 6; Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, s. 18)

Tieteellistä tietopohjaa koostettaessa huomioidaan, että käsiteltävästä aiheesta voi olla sekä tieteenalakohtaista että tieteidenvälistä tutkimusta. Tieteidenvälinen tutkimus tukee monipuolista ymmärrystä ilmiöistä ja on usein paremmin sovellettavissa yhteiskunnallisen päätöksenteon tietotarpeeseen (Huutoniemi 2014, s. 2 & 7). Eri tieteenaloiilla voidaan hyödyntää erilaisia tutkimusmenetelmiä, jotka esimerkiksi tuottavat laadullisia tai määrällisiä tuloksia.

Kansallisissa lainvalmistelun ohjeissa ja prosessioppaissa lainvalmistelu kuvataan usein rationaalisena toimintana (Lonka et al. 2020, s. 3; Uusikylä et al. 2023, s. 24). Käytännössä yksittäisellä lainvalmistelijalla on kuitenkin käytettävissään vain rajattu tietopohja, joka rajoittaa rationaalisuuden toteutumista (Lonka et al. 2020, s. 4; Uusikylä et al. 2023, s. 144). Ideaalitalanteessa myös lainvalmistelijan tiedonhakutaidot tulisi olla sillä tasolla, että ne mahdollistavat tasapuolisen tietopohjan koostamisen. Jyrki Talan vuonna 2009 esittelemässä *Institutionaalis-realistinen lainlaadinnan mallissa* huomioidaan paremmin tiedon hajanainen saatavuus lainvalmistelun eri vaiheissa. Mallissa painotetaan asiantuntijayhteisöjen roolia yksilöiden sijaan (Lonka et al. 2020, s. 6).

Tutkijat ja tiedevälittäjät voivat tukea päätöksenteon valmistelijoita monipuolisen tietopohjan kokoamisessa ja takaamisessa monin tavoin. Esimerkiksi Suomalainen Tiedeakatemia

on tuottanut erilaisia tiedevälittämisen ohjeistuksia ja malleja, joita tietopohjan kokoamisessa voidaan soveltaa ja hyödyntää. Tutkijat voivat esimerkiksi auttaa valmistelijoita muodostamaan kokonaiskuvaa siitä, mitä asiasta tutkitun tiedon perusteella tiedetään, miltä osin tutkimusnäyttö on vahvaa ja mitä ei vielä tiedetä. Päätöksenteon valmistelijoilla tulisi olla saatavilla ja käytössään myös tutkijoiden ja/tai tiedevälittäjien laatimia tutkimustulosten yhteenvetoja ja muita tietosynteesejä valmistelun kohteena olevasta asiasta (Suomalainen Tiedeakatemia 2024). Lisäksi päätöksenteon valmistelijoilla on hyvä olla pääsy korkeatasoisiin tieteellisiin tietokantoihin.

2. TIETEELLISEN TIETOPOHJAN KOOSTAMINEN

Tieteellinen tietopohja voi koostua asiantuntijalausunnoista, tutkimusorganisaation antamista lausunnoista, tieteellisistä julkaisuista (alkuperäiset tutkimukset, meta-analyysit, systemaattiset katsaukset) sekä julkaistuista tilastoista (Jukka et al. 2022, s. 11). Lisäksi tietopohjan koostamisessa tulisi hyödyntää tutkimusinfrastruktuureja sekä tutkimus- ja asiantuntijatietoon tietoon pohjautuvia harmaita julkaisuja, kuten Powerpoint-esityksiä ja henkilökohtaista kirjeenvaihtoa/kommunikaatiota. Tällöin on myös tärkeää huolehtia tietopohjan lähdeviittausten huolellisesta dokumentoinnista (kts. kohta 3). Monet yliopistot ja tutkimuslaitokset tuottavat tutkimukseen perustuvia raportteja, kuten ns. white paper -dokumentteja, joita hallinnon asiantuntijoiden on helppoa hyödyntää. Erilaisten tutkimusmateriaalien avulla voidaan muodostaa tietosynteesi aiheesta (Suomalainen Tiedeakatemia 2023, s. 54).

Esivalmistelu on lainvalmisteluprosessin ensimmäinen vaihe, jonka yksi keskeisistä osista on olemassa olevan tietopohjan kartoittaminen. Esivalmistelussa voidaan tarvittaessa tilata tutkimus tai selvitys tietopohjan täydentämiseksi (Valtioneuvosto 2022, s. 17; Lainvalmistelun prosessiopas: lainvalmistelu.finlex.fi). Strategisen tutkimuksen neuvosto (STN) tekee Valtioneuvostolle vuosittain esityksen erilaisista strategisen tutkimuksen teemoista. Valtioneuvosto tekee valinnan teemoista perustuen sen ajankohtaiseen tutkimustarpeeseen. Strategisen tutkimuksen hankkeet tuottavat muun muassa politiikkasuosituksia, jotka tarjoavat tutkimushankkeissa tuotettua tutkimustietoa lyhyessä muodossa yhteiskunnallisen päätöksenteon tueksi (Suomen Akatemia).

Tekoälyä voidaan hyödyntää lainvalmistelun apuna prosessin eri vaiheissa ja eri tavoin, esimerkiksi erilaisten tutkimusaineistojen läpikäynnissä. Tekoälyä on hyödynnetty muun muassa lain johtolauseen kirjoittamisen automatisoinnissa (Lonka et al. 2020, s. 14). Tekoälyn avulla voidaan myös etsiä aineistoja, kirjoittaa taustamuistioita, ja dokumentoida hyödynnetyt lähteet (Liikenne- ja viestintäministeriö 2024). Hyvän tutkimuskäytännön ohjeistusten mukaisesti tekoälyn käytöstä tulisi raportoida

avoimesti (Allea 2023, s. 7). On tärkeää mainita, miten ja millaisia tekoälysovelluksia on käytetty. Tekoälyn käytöstä on tuotettu eettiset ohjeistukset julkisen hallinnon toimijoille osana Avoimen hallinnon IV. toimintaohjelmaa (Avoin hallinto 2023).

Kun päätöksenteon tietotarpeen kohteena on monimutkainen aihe, voidaan laajan kokonaiskuvan koostamisessa hyödyntää ilmiökarttaa. Ilmiökartta koostuu ilmiötä eri tavoin jäsentävistä kokonaisuuksista (SOFI; Ilmiökartta). Kokonaiskuvaa muodostettaessa tulee myös huomioida, mistä tietoa ei ole vielä saatavilla. Suomalainen Tiedeakatemia tukee yhteiskunnallisen päätöksenteon tietotarpeita järjestämällä tiedesparrausta. Tiedesparraus on lainvalmistelun taustalla olevien aineistojen pohjalta käytävää ohjattua keskustelua tutkijoiden ja lainvalmistelijoiden välillä (Suomalainen Tiedeakatemia 2023, s. 63).

3. LÄHDEVIITTAUSTEN DOKUMENTOINTI

Hyvän tieteellisen käytännön mukaan muiden tekemää työtä tulee kunnioittaa ja antaa muiden saavutuksille niille kuuluva arvo sekä tehdä asianmukaiset viittaukset (Tutkimuseettinen neuvottelukunta 2023, s. 14). Viittaamisen tarkoitus on kertoa lukijalle, mikä osuus tekstistä on lähdetietoa ja mikä kirjoittajan omaa tuotantoa. Viittausten tekemiseen voidaan käyttää soveltuvaa viittaustyyliä, siten että viitteestä on yksilöitävissä täsmällisesti alkuperäinen lähde (Nieminen et al., 2019, s. 70 & 73). Samaa viittaustyyliä tulee selkeyden vuoksi noudattaa koko dokumentin lävitse.

Lähteisiin tulee viitata tekstin sisällä, taulukoiden ja kuvioiden yhteydessä sekä kirjallisuusluettelossa (Tietoarkisto, ei pvm.). Viittaukset tehdään vain luettuun/käytettyyn lähteeseen ja viittauksessa käytetään ensisijaisesti alkuperäistä lähdettä. Esimerkiksi tieteellinen tieto (vertaisarvioitu artikkeli yms.) ja asiantuntijatieto (lausunnot tms.) voivat helposti sekoittua ja näin ollen niihin olisi hyvä olla selkeät lähdeviittaukset (Jukka et al. 2022, s. 8). Mikäli alkuperäistä lähdettä on mahdotonta hyödyntää, viittaamiseen voi tällöin käyttää toissijaista lähdettä. Alkuperäisellä lähteellä tarkoitetaan julkaisua, jossa kyseessä oleva asia on ensimmäiseksi raportoitu.

4. LÄHDEAINEISTON LÖYDETTÄVYYS JA SAATAVUUS

Tieteellisen tietopohjan koostamisessa olennaista on relevantin tiedon tunnistaminen ja lähdeaineiston löytäminen ja sen saatavuus.

Tutkimusorganisaatioiden, -rahoittajien ja -kustantajien sitoutuminen avoimeen tieteeseen on mahdollistanut tieteellisen tiedon saatavuuden huomattavan kasvun. Kotimaisesta tutkimuksesta julkaistaan noin 80 % avoimesti ([Tiedejatutkimus.fi](https://tiedejatutkimus.fi), tuorein tieto

2022). Kansainvälisesti tarkasteltuna avoimen julkaisemisen osuus on hieman alle 60 %.

Avoin tiede tukee hallinnossa työskentelevien asiantuntijoiden pääsyä tieteelliseen tietoon riippumatta organisaation hankkimien tietoaineistojen laajuudesta. Tieteellisen tietopohjan kokoamisessa olisi suositeltavaa käyttää tiedonhakuihin tieteellisiä tietokantoja, joissa voidaan tehdä kehittyneitä hakuja ja saada kattava kuva aiheesta tehdystä tutkimuksesta. Kaikilla hallinnossa työskentelevillä ei ole pääsyä tieteellisiin tietokantoihin, mikä on esteenä kattaville kirjallisuushauille ja heikentää siten tieteellisen tietopohjan kokoamista. Tällaisissa tilanteissa lieneekin luontevaa kääntyä organisaation tarjoamien tietopalveluiden puoleen.

Suomalaisten tutkimusorganisaatioiden tuottamat tieteelliset ja ammatilliset julkaisut, data, tutkijat ja hankkeet on koottu tiedejatutkimus.fi-portaaliin, joka voi edistää tietopohjan lähdemateriaalin kokoamista ja asiantuntijoiden tavoittamista kotimaisissa tutkimusorganisaatioissa tehtävän tutkimuksen osalta. Tiedejatutkimus.fi-portaalin tiedonhakuominaisuudet ovat kehittyneissä, mahdollistaen myös tarkemmat tiedonhaukset. Haasteena relevantin tiedon löytämisessä saattavat olla julkaisujen ja muiden aineistojen vähäiset metatiedot: julkaisuista on tällä hetkellä saatavilla pääasiassa otsikko ja asiasanat, joidenkin organisaatioiden tuottamina myös julkaisujen tiivistelmät.

Tiedejatutkimus.fi-portaalin ja julkaisutiedonkeruun eli julkaisutiedon tuottamisen kehittämissuunnitelmissa voitaisiin huomioida edistyneen tiedonhaun tarpeet myös hallinnon käyttäjien näkökulmasta. Sekä hakuominaisuuksien että julkaisujen ja muun aineiston metatietojen kehittäminen yhteistyössä tiedon tuottajien (tutkimusorganisaatioiden) ja tiedon tarvitsijoiden, mm. valtion ja kuntien hallinnon, kanssa voisi tuoda kansallisesti tuotetun tutkimustiedon entistä paremmin hallinnon saataville, löydettäväksi ja käyttöön.

LÄHTEET

Allea – All European Academies. 2020. Tutkimusetiikan eurooppalaiset käytännöt ja ohjeistus. The European Code of Conduct for Research Integrity Revised Edition -ohjeen suomennos. URL https://allea.org/wp-content/uploads/2020/08/Finnish_European_Code_of_Conduct_digital-final.pdf (Viitattu 10.11.2023)

Allea – All European Academies. 2023. The European Code of Conduct for Research Integrity REVISED EDITION 2023. URL <https://allea.org/wp-content/uploads/2023/06/European-Code-of-Conduct-Revised-Edition-2023.pdf> (Viitattu 13.5.2024)

Avoin Hallinto. 2023. Tekoälyn eettiset ohjeistukset. <https://avoinhallinto.fi/tyon-tueksi/tekoalyn-eettiset-ohjeistukset/> (Viitattu 24.4.2024)

Avoimen tieteen koordinaatio, Tieteellisten seurain valtuuskunta: Toimintakulttuurin avoimuuden linjaus. Vastuullisen tieteen julkaisusarja 1:2022. <https://edition.fi/tsv/catalog/book/226> (Viitattu 11.4.2024)

Huutoniemi, K. I. 2014. Kestävyys, poikkitieteellisyys ja tietämisen monimutkaisuus : Heuristiikka avuksi? Tiedepolitiikka, 39:1. <http://hdl.handle.net/10138/232266> (Viitattu 24.4.2024)

Jukka, L., Keinänen, A., Keskinen, L.-M. 2022. Tietopohja ja asiantuntijoiden kuuleminen koronaperusteisessa lainvalmistelussa – Jyrääkö kiire alleen hyvän lainvalmistelun periaatteet? Edilex. Artikkelit 29.6.2022, Asiantuntija-artikkeli. <https://www.edilex.fi/artikkelit/27487> (Viitattu 17.1.2024)

Liikenne- ja viestintäministeriö. 2024. URL <https://lvm.fi/-/liikenne-ja-viestintaministerio-kokeilee-luovaa-tekoalya-lainvalmistelutyon-tukena> (Viitattu 6.5.2024)

Lonka, H., Keinänen, A., Ovaska, E., Kiiski, K., Jääskinen, V., Ylipaavalniemi, J. ja Miettinen, P. 2020. Lainvalmistelu tiedonhallinnan haasteena – Tekoäly ratkaisuna? URL <https://www.edilex.fi/artikkelit/20942.pdf> (Viitattu 6.5.2024)

Nieminen, K., Alasuutari, N., Kautto, P., Saarela, S-R., Järvikangas, I., Hiltunen, E. ja Rantala, K. 2019. Tutkimustiedon hyödyntämisen hyvät käytännöt lain valmistelussa: kohti parempaa sääntelyä? Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2019:38. Valtioneuvoston kanslia. https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/161588/38_19_Tutkimustiedon_hyodyntamisen_kaytannot.pdf (Viitattu 12.1.2024)

SOFI. (ei pvm.) Ilmiökartta. URL <https://acadsci.fi/sofi/mita-sofi-teeke/ilmiokartta/> (Viitattu 17.1.2024)

Suomen Akatemia: Strateginen tutkimus (ei pvm). URL <https://www.aka.fi/strateginen-tutkimus/strateginen-tutkimus/strateginen-tutkimus-pahkinankuoressa/yleiskuvaus/> (Viitattu 6.5.2024)

Suomalainen Tiedeakatemia. 2023. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen avaimet: Tutkijan käsikirja. <https://acadsci.fi/julkaisut/tutkijan-kasikirja/> (Viitattu 24.4.2024)

Tietoarkisto. (ei pvm.). Aineistoon viittaaminen. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/aineistot/aineistojen-kaytto-ja-lataaminen/aineistoon-viittaaminen/> (Viitattu 12.1.2024)

Tutkimuseettinen neuvottelukunta. 2023. Hyvä tieteellinen käytäntö ja sen loukkausepäilyjen käsitteleminen Suomessa. Tutkimuseettinen neuvottelukunta. Tutkimuseettisen neuvottelukunnan julkaisuja 2/2023. https://tenk.fi/sites/default/files/2023-03/HTK-ohje_2023.pdf (Viitattu 12.1.2024)

Uusikylä, P., Keinänen, A., Vartiainen, N., Ervasti, K., Salminen, V., Kettinen, J., Lintinen, U., Köppä, L. ja Lindström, E. 2023. Kohti laadukasta lainvalmistelua. Lainvalmisteluprosessin laatuindikaattorit. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 2023:13. <urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-467-5> (Viitattu 13.5.2024)

Vahva ja välittävä Suomi. Pääministeri Petteri Orpon hallituksen ohjelma. Valtioneuvoston julkaisuja 2023:58. <urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-763-8> (Viitattu 1.9.2023)

Valtioneuvosto. 2022. Lainvalmistelun vaikutusarviointiohje. Valtioneuvoston julkaisuja 2022:66. <urn.fi/URN:ISBN:978-952-383-922-9> (Viitattu 13.5.2024)

TEKIJÄ- JA YHTEYSTIEDOT

HYVÄN TIETOPOHJAN KRITEREITÄ -suosituksen on laatinut Vuorovaikutus päätöksentekijöihin ja avoin hallinto -työryhmä osana avoimen tieteen ja tutkimuksen kansallista koordinaatiota ja toimintakulttuurin avoimuuden asiantuntijaryhmää. Avoimen tieteen ja tutkimuksen koordinaation sihteeristö on osa Tieteellisten seurain valtuuskuntaa (TSV).

Ryhmän asiantuntijat työskentelevät tutkimusorganisaatioiden ja hallinnon tietotuen ja avoimen tieteen tuen sekä tutkimuksen tehtävissä.

- Anna Suorsa, Oulun yliopisto
- Anu Lyytinen, Turun yliopisto
- Henri Pitkänen, Suomen ympäristökeskus
- Katja Hilska-Keinänen, Suomen ympäristökeskus
- Matilda Mela, Helsingin yliopisto
- Niina Nurmi, Helsingin yliopisto
- Tomi Rosti, Itä-Suomen yliopisto

Suositukseen on lisäksi pyydetty kommentteja muun muassa Suomalaisen Tiedeakatemian tiedoneuvontahankkeen asiantuntijoilta.

YHTEYSTIEDOT:

avointiede@tsv.fi

<https://avointiede.fi/fi/>

<https://x.com/AvoinTiede>

www.facebook.com/avointiede

Avoin tiede

**Tieteellisten seurain
valtuuskunta**

tjnk